

**UCHWAŁA Nr VI/35/2011
Rady Gminy Markusy
z dnia 18 sierpnia 2011 roku**

w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Markusy

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591, z późn. zm.) Rada Gminy Markusy uchwala, co następuje:

§ 1

Zatwierdza się Plan Odnowy Miejscowości Markusy, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Traci moc Uchwała Nr III/26/2005 Rady Gminy Markusy z dnia 28 kwietnia 2005 roku w sprawie zatwierdzenia Programu Rozwoju Wsi Markusy.

§ 3

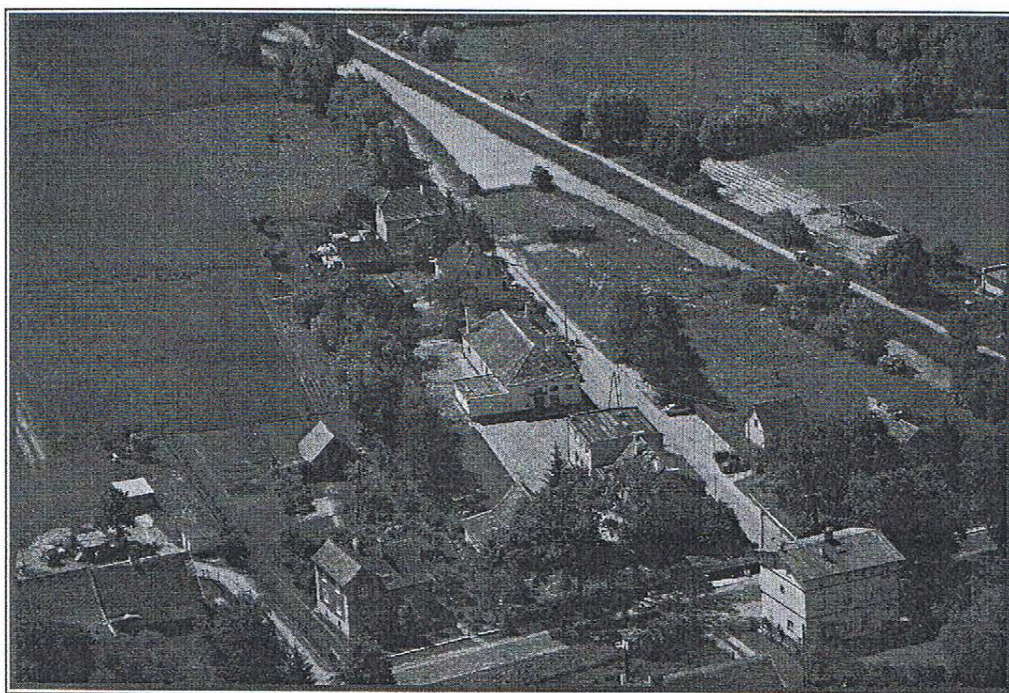
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

Jarosław Zieliński

Załącznik nr 1 do Uchwały Rady Gminy Markusy
Nr VI/35/2011 z dnia 18 sierpnia 2011 roku

Plan Odnowy Miejscowości Markusy

Przyjęty na zebraniu wiejskim
w dniu 12 sierpnia 2011 roku

Markusy 2011

Spis treści

1. WSTĘP.....	3
2. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI Markusy	4
2.1. Podstawowe dane	4
2.2. Rys historyczny.....	5
2.3. Układ przestrzenny i zabudowa	7
2.4. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.....	8
3. INWENTARYZACJA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI Markusy.....	9
3.1. Środowisko i zasoby przyrodnicze	9
3.2. Dziedzictwo kulturowe	10
3.3. Obiekty i tereny	12
3.4. Infrastruktura społeczna i kulturalna	12
3.5. Infrastruktura techniczna	14
3.6. Gospodarka i rolnictwo	15
3.7. Kapitał społeczny i ludzki	16
3.8. Turystyka.....	18
4. ANALIZA SWOT – OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI.....	18
5. PLANOWANE KIERUNKI ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI	20
6. ARKUSZ PLANOWANIA.....	21
7. HARMONOGRAM WDRAŻANIA PLANU	22
8. ZARZĄDZANIE PROJEKTEM	27

1. WSTĘP

Plan Odnowy Miejscowości Markusy dotyczy lat 2011-2018 i został opracowany przy udziale mieszkańców wsi Markusy w oparciu o konsultacje społeczne. Podstawową jego część stanowi opis zasobów wsi i tkwiącego w niej potencjału oraz możliwości organizacyjnych mieszkańców. Na tej podstawie przeprowadzona została analiza słabych i mocnych stron miejscowości oraz analiza szans i zagrożeń. Pozwoliła ona na określenie działań, które będą realizowane w perspektywie najbliższych lat.

Funkcje jakie pełnią Markusy to przede wszystkim funkcje mieszkalne, usługowe, rolnicze. Pod tym kątem były też ustalane planowane zadania inwestycyjne i przedsięwzięcia aktywizujące społeczność lokalną. Ostatecznym celem wszelkich działań jest poprawa standardu życia mieszkańców wsi.

Niniejszy Plan odnowy wskazać ma jakie konkretnie działania muszą być poczynione, aby powyższy cel został osiągnięty. Świadomość jasno sprecyzowanych kierunków rozwoju pobudza aktywność lokalnego środowiska.

Rozwój wsi ma nastąpić poprzez jej odnowę – czyli proces obejmujący bardzo szerokie spektrum działań, wpływających na podwyższenie jakości życia na wsi i umocnienie tożsamości mieszkańców. Siłą odnowy wsi są najważniejsze wartości związane z historią, kulturą, tradycją.

Konieczność dysponowania Planem Odnowy Miejscowości wynika z potrzeby wykorzystania istniejącego potencjału i szans rozwojowych, w tym dostępu do środków pomocowych i innych funduszy.

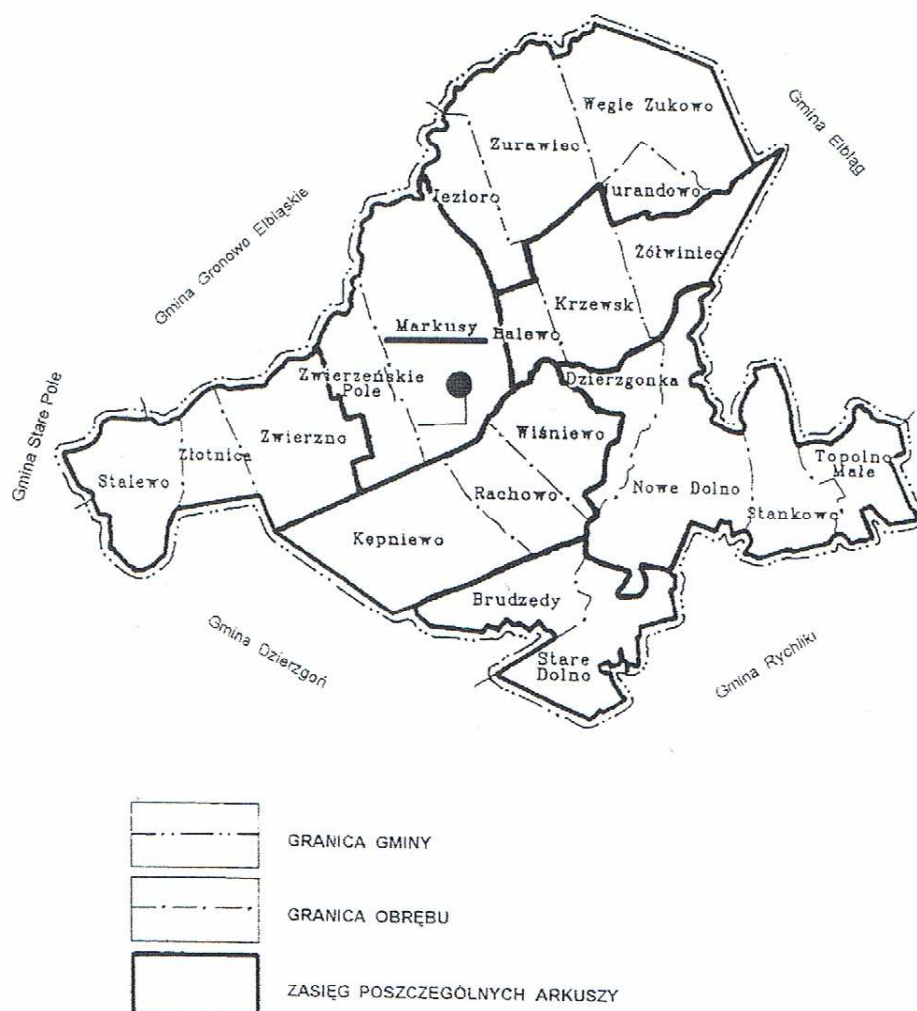
Plan Odnowy Miejscowości Markusy ściśle nawiązuje do Strategii Rozwoju Gminy na lata 2000 – 2015, która została zatwierdzona Uchwałą Rady Gminy Markusy Nr X/70/2000 z dnia 30 listopada 2000 roku.

2. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI MARKUSY

2.1. Podstawowe dane

Wieś Markusy (istniała prawdopodobnie od 1369) położona jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie elbląskim. Miejscowość znajduje się w zachodniej części Gminy Markusy i tworzy sołectwo o tej samej nazwie. Markusy graniczą z następującymi wsiami na terenie gm. Markusy: Jezioro, Balewo, Zwierzeńskie Pole, Rachowo, Wiśniewo.

Rys. 1 Mapa Gminy Markusy z lokalizacją wsi Markusy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Markusy

Wieś położona jest w płaskim, podmokłym, bezleśnym terenie. Przez wieś przebiegają drogi powiatowe nr: 1119N, 1122N, 1123N, 1124N, 1126N. Powierzchnia sołectwa wynosi 1109 ha, co stanowi 11 % powierzchni gminy.

Większość mieszkańców wsi to ludność napływowa z polski centralnej, repatrijanci ze wschodu oraz ludność z południowo wschodniej polski, szczególnie dawnego województwa rzeszowskiego, lubelskiego i krakowskiego. Ogólna liczba mieszkańców na dzień 01.03.2011 roku wynosi 558 osób w tym: kobiet 276 (49 %), mężczyzn 282 (51 %).

Struktura wiekowa mieszkańców przedstawia się następująco :

- ludność w wieku przedprodukcyjnym : 141 osób (25 %)
- ludność w wieku produkcyjnym : 341 osób (61 %)
- ludność w wieku poprodukcyjnym : 76 osób (14 %)

Powyższa struktura wskazuje na rozwojowy charakter wsi.

Wykres nr 1. Struktura wiekowa mieszkańców wsi Markusy

2.2. Rys historyczny.

Żuławy Wiślane w czasach krzyżackich dzieliły się na dwa regiony, teren Żuław, oraz obrzeża południowo-wschodnie o licznych śladach osadnictwa z tamtego okresu. Na wschód od Starego Dolna i Topolna Małego znajdują się liczne ślady osadnictwa kultury pomorskiej i wielbarskiej.

Okres krzyżacki dla terenów Gminy Markusy był niezmiernie ważnym okresem zapoczątkował organizowanie nowych form gospodarki wiejskiej w oparciu o wzory

zachodnioeuropejskie, wprowadzono samorządy wiejskie, samorządy z sołtysem. Te korzystne warunki przyciągnęły osadników z zachodniej europy. Wieś Markusy powstała najprawdopodobniej XIV wieku. W średniowieczu obszar ten był miejscem wypasu koni ze stadnin krzyżackich, jednak tylko w porze suchej i przy niskim stanie wód jeziora Druzno. Nie jest dokładnie znany czas jej powstania, natomiast w przywileju lokacyjnym wystawionym w 1369 r. dla pobliskiej wsi Stalewo został wymieniony Pfleger czum Merkelshoue czyli prokurator z dworu Markusy. Tytuł prokuratora oznaczał niższego urzędnika administracyjnego zakonu zawiadującego pewnym obszarem ziemi.

Jak wynika z rejestru czynszów ekonomii malborskiej, do której należały wspomniane obszary, po wypędzeniu Krzyżaków, król Zygmunt I Stary nadał posiadłość Merxhaff, obejmującą 8 włók, Mekliosowi Glauwiczowi w dożywotnie posiadanie. Następna wiadomość o Markusach pochodzi z 1590 r., kiedy wymienione jest pastwisko Markusy „na którym Olandrowie osiedli”. Oleandrami nazywano osadników holenderskich i fryzyjskich, którzy od końca XV w. osiedlali się na Żuławach i zagospodarowali je. Przy pastwisku stała karczma należąca do niejakiego Wangiela. W 1636 r. wieś Markusy obejmowała 60 włók ziemi oddanych Pawłowi Kopińskiemu. W tym okresie czynny był we wsi wiatrak, a wcześniej produkował tutaj piwo browar należący do Szymona Behra.

Osadnicy holenderscy osadzeni przez dzierżawców lub ekonomów malborskich osuszyli podmokłe łąki, zamieniając je dzięki umiejętnej przeprowadzonej melioracji w niezwykle żyzne grunty uprawne. Wrośli oni z czasem całkowicie w nową ojczyznę i zadomowili się w niej na stałe. Obecność menonitów w Markusach zakończyła II wojna światowa. Opuszczając tereny teraźniejszej gm. Markusy, oprócz zadbanych wiosek, pozostawili po sobie wysoki poziom organizacji przestrzennej, charakteryzujący się zorganizowaną ochroną przeciwpowodziową. Pozostałością w Markusach po menonitach są domy mieszkalne i zespoły zagrodowe (tzw. holenderskie) oraz cmentarz mennonicki.

W latach 1945 – 1949 nastąpił okres restytucji państwa polskiego. W związku z akcją „Wisła” przybyli na teren gminy Polacy i Ukraińcy. W okresie tworzenia PGR i spółdzielni rolniczych mieszkańcy wsi dość dotkliwie odczuli zmiany strukturalne w gospodarce polderowej. Duży areał gruntów został wcielony w poczet powstałego PGR - u.

Z uwagi na brak podstawowych urządzeń w zakresie infrastruktury technicznej nastąpił odpływ ludności wsi do miast co spowodowało, że część dobrze prosperujących gospodarstw w latach 70 i 80 została przekazana na rzecz Skarbu Państwa lub sprzedana na powiększenie istniejących gospodarstw rolnych w zamian za zaopatrzenie emerytalno – rentowe. Tym samym utracona częściowo została tożsamość lokalna i integracja społeczna.

2.3. Układ przestrzenny i zabudowa.

Markusy to wieś jednodworczna blokowa (folwark, potem wieś kolonijna). Na terenie wsi występuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna rozproszona, sporadycznie występują budynki mieszkalne wielorodzinne. Zabudowa wsi rozlokowana jest wzdłuż dróg, przez sołectwo przechodzi 5 dróg powiatowych i szereg dróg gminnych. Liczba budynków mieszkalnych w Markusach wynosi 105. Zdecydowana większość budynków pochodzi z okresu przedwojennego. Część posesji jest zaniedbana, a znajdujące się w nich obiekty wymagają remontu. Do dnia dzisiejszego przetrwały nieliczne zachowane układy dawnych zagród holenderskich. Występują tu zagrody holenderskie jednobudynkowe w typie wzdłużnym charakterystyczne dla mennonitów (dawnych osadników holenderskich). Poruszając się po wsi można zauważyć, iż pojawia się tu współczesna zabudowa bez jakiegokolwiek związku stylistycznego z dawną architekturą. Na obszarze całej wsi wraz z rozłogiem pól blokowym, zielenią i cmentarzem mennonickim obowiązuje strefa „B” ochrony konserwatorskiej.

Rys. 2. Historyczna mapa Markus

Źródło: <http://holand.org.pl/>

Rys. 3. Aktualna mapa Markus – kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Markusy

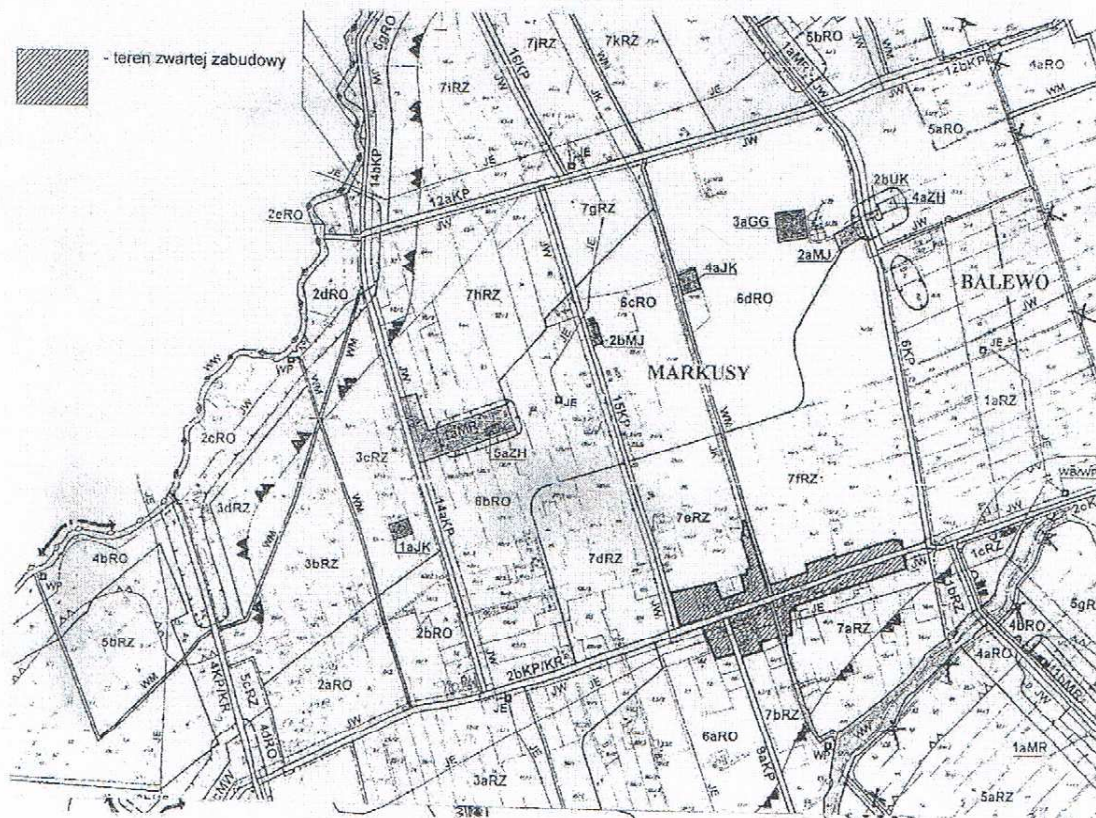
Źródło: Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Markusy

Jak widać na powyższych mapach układ przestrzenny Markus nie ulega znacznym zmianom.

2.4. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.

Cała miejscowość Markusy jest obszarem o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców, a w szczególności tereny położone wzdłuż dróg powiatowych przebiegających przez miejscowość, przy których rozlokowana jest zabudowa. W małej miejscowości pasy dróg powiatowych, chodniki są miejscem spacerów lokalnej społeczności oraz turystów, a na przystankach autobusowych mieszkańcy codziennie spotykają się w oczekiwaniu na środki komunikacji. Szczególnym miejscem dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców sprzyjającym nawiązywaniu kontaktów społecznych jest teren zwartej zabudowy przedstawiony na poniższej mapie, gdzie znajdują się między innymi: remiza OSP, boisko do piłki nożnej, plac zabaw, ogródek jordanowski, ośrodek zdrowia, punkt przedszkolny, świetlica środowiskowa, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna Gminy Markusy, świetlica wiejska, ośrodek zdrowia, punkt pocztowy, bank.

Rys. 4. Teren zwartej zabudowy.

3. INWENTARYZACJA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI MARKUSY.

3.1. Środowisko i zasoby przyrodnicze.

Plan Odnowy Miejscowości Markusy

W odległości kilku kilometrów od Markus znajduje się Rezerwat Przyrody „Jezioro Družno”. Bliskość jeziora jest niewątpliwym atutem miejscowości, ponieważ tereny rezerwatu należą do obszaru specjalnej ochrony ptaków Jezioro Družno, na którym stwierdzono 19 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, w tym 6 gatunków Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1 % krajowej populacji zielonki, rybitwy czarnej, rybitwy rzecznej i podróżniczka, a rybitwa białowąsa gniazduje tu w liczbie stanowiącej 20% populacji krajowej. W okresie wędrówek licznie gromadzą się tu gęsi zbożowe i białe czelne, krzyżówki, krakwy, świstuny, cyraneczki, płaskonosy, czarnice, gagoły, łyski, kormorany oraz inne ptaki.

Pomimo nieuporządkowanej gospodarki ściekowej stan środowiska naturalnego jest dobry. Występuje niewielkie zanieczyszczenie powietrza w wyniku spalania węgla i drewna w gospodarstwach domowych. Na terenie miejscowości nie ma uciążliwego przemysłu.

3.2. Dziedzictwo kulturowe.

Na szczególną uwagę zasługuje krajobraz kulturowy wsi z zachowanymi częściowo siedliskami kolonialnymi, terpami, zieleniom przydomową, oraz czytelnym układem pól i rowów melioracyjnych. Obecnie powoli znikają typowe zagrody holenderskie, z których najdłużej zachowały się budynki mieszkalne. Najstarszym zabytkiem miejscowości jest zagroda holenderska w typie wzdłużnym z 1789 r., która należała do Bolesława Ostapiuka. W skład zagrody wchodzi część mieszkalna, drewniana z podcieniem wspartym na 5 słupach.

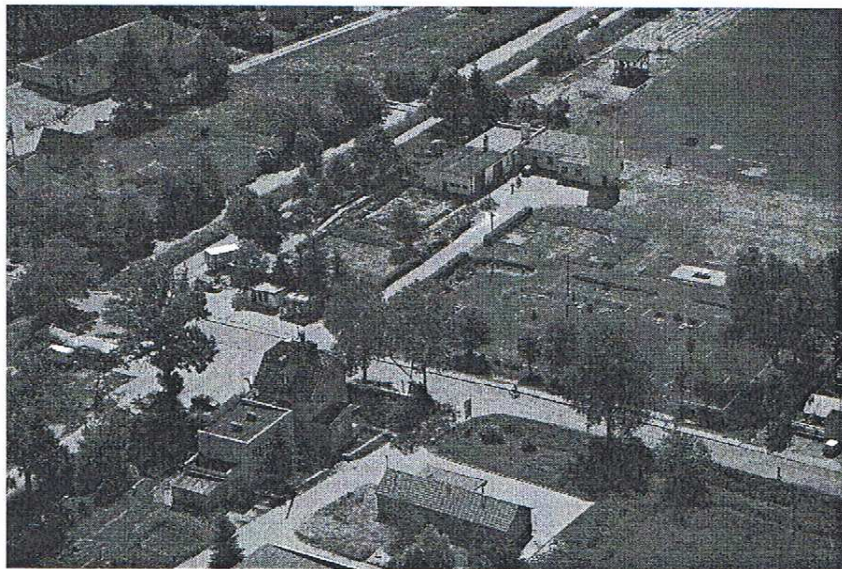
Ciekawe są także dawne budynki kolejowe (przez Markusy przebiegała kolej wąskotorowa), poczta, piekarnia, ośrodek zdrowia.

3.3. Obiekty i tereny.

Charakterystycznymi obiektami i terenami w Markusach są przedstawione na poniższym zdjęciu:

- boisko do piłki nożnej,
- remiza OSP z wieżą,
- ogródek jordanowski z przylegającym placem zabaw.

Fot. 3. Charakterystyczne obiekty i tereny znajdujące się w centrum miejscowości.

Źródło: Archiwum UG w Markusach.

3.4. Infrastruktura społeczna i kulturalna.

Mieszkańcy wsi mają do dyspozycji świetlicę wiejską z zapleczem kuchennym, która stanowi miejsce dla rozwoju społeczno – kulturalnego mieszkańców oraz wpływa na zachowanie dziedzictwa kulturowego. Przedmiotowa świetlica wymaga remontu oraz doposażenia. Pilnie należy wymienić w sali głównej świetlicy zbutwiałą podłogę drewnianą, opartą na legarach podłogowych i filarach ceglanych, na posadzkę cementową wyłożoną płytkami ceramicznymi oraz podłogą

z desek drewna twardego. W korytarzu przy sanitariatach należy wyrównać istniejącą posadzkę i ułożyć terakotę wraz z cokolikami. Należy także wymienić stolarkę drzwiową, dwuskrzydłową łączącą korytarz przy sanitariatach z salą główną, a także rozebrać i na nowo wykonać schody betonowe zewnętrzne. Powyższe prace remontowe zwiększą funkcjonalność obiektu. Wyremontowana świetlica stanie się dla społeczności lokalnej wymarzonym miejscem pracy, odpoczynku, nauki i rozwoju kulturalnego, co pobudzi ich do działania na rzecz dalszego rozwoju miejscowości oraz wzmocni więzi z miejscem zamieszkania i zintegruje społeczność lokalną. Atrakcyjne warunki lokalowe zachęcą mieszkańców do korzystania z przedmiotowej infrastruktury, a w rezultacie do organizowania i podejmowania ciekawych inicjatyw oddolnych, w tym kulturalnych, edukacyjnych, rozrywkowych.

Wieś posiada jednostkę OSP skupiającą 63 członków, z bazą w postaci budynku remizy (garaże i pomieszczenie socjalne) z wieżą. Przedmiotowa remiza wymaga remontu, rozbudowy oraz doposażenia w nowy sprzęt gaśniczy.

Na terenie sołectwa funkcjonuje także od 2009 r. punkt przedszkolny dla dzieci w wieku 3-5 lat., który jednak nie zaspakaja w pełni potrzeb lokalnej społeczności (potrzebne jest profesjonalne przedszkole, które będzie w stanie objąć opieką wszystkie dzieci w wieku przedszkolnym). W lokalu w którym funkcjonuje punkt przedszkolny ma swoją siedzibę świetlica środowiskowa, z której korzysta 30 dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjum, pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych. Świetlica ma za zadanie objęcie dzieci fachową, zorganizowaną opieką mającą na celu łagodzenie skutków płynących ze środowisk, eliminację zaburzeń zachowania, stymulację rozwoju, pomoc rodzicom, profilaktykę niedostosowania społecznego i demoralizacji, zapewnienie opieki oraz organizacji czasu wolnego.

W budynku Urzędu Gminy ma swoją siedzibę Biblioteka Publiczna Gminy Markusy, prowadzona przez Panią Barbarę Turzyńską, która udostępnia zgromadzony księgozbiór oraz świadczy bezpłatny dostęp do Internetu. Z usług świadczonych przez bibliotekę chętnie korzystają mieszkańcy gm. Markusy w różnym wieku (w szczególności dzieci i młodzież oraz osoby starsze należące do klubu seniora założonego przy bibliotece). W przedmiotowej placówce w ciągu roku odbywają się różnego rodzaju imprezy, a w okresie ferii zimowych organizowane są zimowiska.

Obiektem z zakresu infrastruktury sportowej jest w Markusach boisko do piłki nożnej wykonane z murawy, na którym między innymi odbywają się rozgrywki

sportowe z Udziałem klubu sportowego LZS Magdalenka. Boisko wykorzystywane jest także do organizacji przez Urząd Gminy oraz inne instytucje różnego rodzaju imprez plenerowych.

Potrzeby w zakresie ochrony zdrowia zaspakaja od poniedziałku do piątku Ośrodek Zdrowia w Markusach oraz Indywidualna Praktyka Stomatologiczna. Mieszkańcy mają dostęp do usług świadczonych przez Grupową Praktykę Pielęgniarską „Domena”. Zakupu lekarstw można dokonać w punkcie aptecznym.

W miejscowości Markusy znajdują się także:

- Urząd Gminy,
- Urząd Stanu Cywilnego,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

3.5. Infrastruktura techniczna.

Przez wieś przebiegają drogi powiatowe oraz liczne drogi gminne, które są w złym stanie i wymagają ciągłych napraw nawierzchni. W pasie drogi powiatowej w centrum miejscowości istnieje niewielki chodnik dla pieszych wymagający pilnego remontu oraz rozbudowy. Uregulowania ruchu i stworzenia miejsc postojowych dla pojazdów osobowych z miejscem dla osoby niepełnosprawnej wymagają znajdujące się przy drodze powiatowej (w centrum miejscowości) place utwardzone. Powyższe inwestycje dotyczące chodnika i placów są niezbędne do poprawienia jakości życia mieszkańców wsi, co wpłynie na zatrzymanie mieszkańców w miejscowości. Poprawa infrastruktury technicznej wpłynie także pozytywnie na wizerunek, estetykę miejscowości oraz poprawi bezpieczeństwo, co zachęci turystów do zwiedzania i dłuższych pobytów w miejscowości.

Niewątpliwym problemem Markus jest zaniedbany system melioracji. W ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej mieszkańcy wsi planują przystąpić do kompleksowej melioracji gruntów. Na terenie wsi (podobnie jak w całej gminie) brak jest przewodowej sieci gazowej, mieszkańcy korzystają z gazu „butlowego”. Wszystkie nieruchomości znajdujące się na terenie wsi podłączone są do sieci wodociągowej i są obsługiwane przez Gminny Zakład Komunalny w Markusach. Przy dużym stopniu zwodociągowania problemem jest brak kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do oczyszczalni, czy też gospodarka gnojowicą i obornikiem.

W ostatnich latach kilku rolników wybudowało zbiorniki na gnojówkę i płyty obornikowe w ramach funduszu pomocowego – ochrona środowiska na obszarach wiejskich. Reszta gospodarstw posiada poniemieckie zbiorniki, bardzo często nieszczelne powodujące narastające zagrożenie dla środowiska.

Dobrze rozwiązana jest gospodarka odpadami stałymi, które gromadzone są w pojemnikach i okresowo wywożone na wysypisko śmieci w Elblągu przez Firmę „Cleaner”. W lipcu 2009 r. Gmina Markusy zawarła umowę z w/w firmą na wywóz selektywnej zbiórki odpadów stałych (szkło, plastik).

Wieś jest przyłączona do sieci telefonicznej. W miejscowości nie ma problemu z dostępem do Internetu, mieszkańcy mają dostęp do bezpłatnego Internetu w Bibliotece Publicznej.

Potrzeby komunikacyjne lokalnej społeczności zaspokaja PKS Elbląg sp. z o.o. oraz SPKS Dzierżgoń. Stwierdzić jednak należy, że likwidacja niektórych kursów autobusów spowodowała utrudnienia komunikacyjne, szczególnie w dojazdach do Elbląga. Występuje zjawisko stopniowej likwidacji kursów autobusowych i ich ograniczania do dni roboczych, co daje się odczuć w dni wolne od pracy.

3.6. Gospodarka i rolnictwo.

W systemie osadniczym wieś Markusy stanowi główny ośrodek usługowy. Pełni on funkcję rolniczą, usługową i mieszkaniową. Większość mieszkańców wsi Markusy utrzymuje się z rolnictwa oraz działalności gospodarczej, rent, emerytur, pomocy społecznej oraz pracy w pobliskim mieście Elblągu.

Na terenie Markus jest zarejestrowanych 19 podmiotów działalności gospodarczej (świadczących usługi z zakresu: sprzedaż artykułów spożywczych i przemysłowych, usługi budowlane, usługi ślusarsko – malarskie, usługi elektryczne, praktyka pielęgniarska, produkcja mebli, nauka języków obcych oraz inne usługi z zakresu transportu drogowego, naprawy maszyn). Poza zarejestrowanymi podmiotami działalności gospodarczej w Markusach znajdują się między innymi: placówka Poczty Polskiej, Gminny Zakład Komunalny, filia Banku Spółdzielczego, punkt weterynaryjny, piekarnia, stacja paliw.

Gospodarstwa rolne zajmują powierzchnię 860 ha, co stanowi 78 % powierzchni sołectwa. Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych wynosi 110 w tym 14 to gospodarstwa powyżej 20 ha. Głównym przedmiotem działalności

gospodarstw jest produkcja mleka, ze względu na podmokłe grunty, które w większości nie nadają się do produkcji zboża i roślin okopowych. Zboża i ziemniaki produkowane są przede wszystkim na własny użytek.

Struktura własnościowa gruntów w obrębie sołectwa przedstawia się następująco:

- grunty gminne - 43 ha,
- grunty osób fizycznych – 891 ha,
- grunty Skarbu Państwa (ANR) – 123 ha,
- grunty powiatu (Zarząd Dróg Powiatowych) – 32 ha,
- grunty Skarbu Państwa (pozostałe) – 20 ha

Użytki rolne zajmują powierzchnię 815 ha, z czego 403 ha to gruntu orne, a 412 ha to łąki i pastwiska. Pod względem bonitacji gleb przeważają gleby klasy III, IV sporadycznie występują gleby klasy II. Bardzo zaniedbany system melioracyjny, w zakresie melioracji szczegółowych, ogranicza możliwości produkcji rolnej.

Na terenie wsi, mimo istnienia 19 podmiotów gospodarczych oraz możliwości prowadzenia gospodarstw rolnych, istnieje zjawisko bezrobocia.

3.7. Kapitał społeczny i ludzki

Na poziomie wsi funkcjonuje rada sołecka, aktywnie działający sołtys i radni gminy, którym są zgłaszane problemy dotyczące wsi. Postulaty i uwagi dotyczące sołectwa zgłaszane są także na zebraniach wiejskich.

W miejscowości bardzo prężnie funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna, która powstała w 1949 r. i od tego czasu działa na rzecz społeczności lokalnej, ratując życie, zdrowie i mienie oraz wnosząc duży wkład w organizację życia społeczno - kulturalnego wsi i gminy Markusy. OSP w Markusach od dziesięcioleci współtworzy życie społeczne Gminy Markusy i posiada na tym polu znaczne osiągnięcia. Członkowie OSP organizują zawody sportowo – pożarnicze, a także imprezy szczebla gminnego w ramach Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzie zapobiegają pożarom”. Ważnym aspektem działalności OSP są szkolenia i ćwiczenia p-poż dla zakładów pracy oraz praca edukacyjna z młodzieżą szkolną. Drużyny OSP

Markusy są od 1987 r. niepokonane we współzawodnictwie sportowym na szczeblu gminnym oraz rejonowym/powiatowym. W latach 90-tych dwukrotnie zdobywały pierwsze miejsce w zawodach Województwa Elbląskiego, a w 1996 r. reprezentowały region w zawodach na poziomie krajowym. W mistrzostwach OSP Województwa warmińsko-mazurskiego OSP Markusy także odnosiła sukcesy, zdobywając czwarte i piąte miejsce. Strażacy z Markus prowadzą z sukcesami pracę z młodzieżą. W zajęciach drużyn młodzieżowych uczestniczy około 20 chłopców i 8 dziewcząt. Młodzież osiąga znaczące wyniki w rywalizacji sportowej. Strażacy należący do tej jednostki są zawsze chętni do działania na rzecz swojej miejscowości.

Aktywnie działa też Zespół Pieśni i Tańca "Szuwary", który istniał od 1992 r. jako grupa śpiewacza, a w roku 1996 przekształcił się w Zespół Pieśni i Tańca. Od roku 2000 jest zarejestrowany jako Stowarzyszenie pod nazwą Zespół Pieśni i Tańca "SZUWARY", kierownikiem zespołu jest Mirosława Prystupa. Zespół uczestniczy w wielu przeglądach i konkursach pieśni i tańca ludowego oraz w festynach i innych imprezach okolicznościowych. Jego największe osiągnięcia to:

- zajęcie IV miejsca w Międzynarodowym Festiwalu Folklorystycznym w Anglii w roku 1997,
- od 1993 roku uczestniczy w Regionalnym Przeglądzie Zespołów Ludowych w Sztumie woj. pomorskie zajmując regularnie miejsca na podium,
- w latach 2000, 2001 i 2003 zajął I miejsce w Wojewódzkim Przeglądzie Kapel i Zespołów Śpiewaczych w Jezioranach woj. warmińsko-mazurskie,
- na Międzynarodowym Przeglądzie Działalności Artystycznej Terenów Przygranicznych w Radymnie woj. podkarpackie zajął I miejsce,
- w Konkursie Piosenki Biesiadnej w Starym Polu woj. pomorskie uczestniczy od wielu lat zajmując czołowe miejsca.

Markusy są miejscowością, w której prężnie działa koło gospodyń wiejskich. Lokalne gospodynie między innymi: dbają o wizerunek miejscowości nasadzając kwiaty, reprezentują miejscowość na dożynkach wraz ze swoim stoiskiem, co roku biorą udział w konkursie wieńca dożynkowego zajmując czołowe miejsca, prowadzą wypożyczalnie naczyń.

W zakresie krzewienia kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży działa w Markusach od 2006 r. Ludowy Zespół Sportowy Magdalenka grający w rozgrywkach B klasy piłki nożnej.

Członkowie w/w stowarzyszeń aktywnie działają na rzecz lokalnej społeczności przez organizację lokalnych imprez kulturalnych i okolicznościowych oraz różnego rodzaju projektów, krzewiących kulturę wsi polskiej.

3.8. Turystyka

Przez sołectwo Markusy przebiega trasa pieszo – rowerowa o znaczeniu międzyregionalnym tzw. „Szlak Mennonitów” o łącznej długości 63 km. Mimo istnienia na terenie wsi ciekawych zabytków architektonicznych, Markusy nie posiadają zaplecza turystycznego. Obecnie potencjał turystyczny miejscowości jak i gminy Markusy nie jest w pełni wykorzystywany z powodu braku funkcjonujących produktów turystycznych.

4. ANALIZA SWOT – OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI

Silne strony:

- brak uciążliwego przemysłu,
- dobrze rozwinięta sieć wodociągowa,
- dobrze rozwinięta infrastruktura telekomunikacyjna,
- właściwa sieć drogowa,
- właściwa gospodarka odpadami stałymi,
- dobra współpraca z władzami gminnymi,
- środowisko naturalne, walory przyrodnicze i kulturowe,
- położenie w pobliżu rezerwatu przyrody „Jezioro Drużno”,
- obecność infrastruktury społecznej,
- objęcie wsi ochroną konserwatora zabytków

Słabe strony:

- zły stan nawierzchni dróg, istniejących chodników oraz ich brak w części wsi,
- zaniedbany system melioracji,
- zagrożenie powodziowe,
- nierozwiązana gospodarka ściekowa,
- brak gazu przewodowego,
- brak zaplecza turystycznego i niewystarczająca liczba podmiotów małej przedsiębiorczości stwarzającej miejsca pracy.

Szanse :

- możliwość pozyskania środków z funduszy strukturalnych na odnowę sołectwa oraz rozwój zaplecza turystycznego,
- wspieranie przez samorząd inicjatyw lokalnych (pomoc finansowa i doradcza Urzędu Gminy w Markusach),
- wyremontowany i wyposażony budynek świetlicy wiejskiej – baza kulturalna miejscowości,
- sprzyjająca polityka regionalna - kierowana do rozwoju obszarów wiejskich
- szkolenia jako szansa na podnoszenie kwalifikacji i aktywności społeczeństwa,
- podjęcie uchwały przez Radę Gminy w sprawie utworzenia funduszu sołectkiego,
- zainteresowanie miejscowością Markusy turystów z zachodu Europy szukających swoich korzeni,
- moda na ekologię i ochronę przyrody.

Zagrożenia:

- trudny dostęp i brak doświadczenia w pozyskiwaniu środków pomocowych,
- słaba sytuacja ekonomiczna rolników,
- odpływ młodych ludzi do miasta i za granicę,
- patologie społeczne,
- zanikanie tradycji regionalnych.

Wnioski z analizy SWOT:

Z przeprowadzonej analizy wynika, że obecnie standard życia mieszkańców jest niski, szczególnie pod względem infrastrukturalnym. Niezbędne są między innymi: naprawa nawierzchni dróg, budowa kanalizacji, remont i budowa chodników, remont i wyposażenie świetlicy. Inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną nie tylko poprawią jakość życia mieszkańców, ale pozwolą także na rozwój turystyki i agroturystyki, poprawią estetykę wsi. Ważna dla miejscowości jest też aktywność władz gminy, a nade wszystko mieszkańców wsi oraz wzrost zainteresowania szkoleniami i nauką, który może posłużyć do rozwoju sołectwa Markusy.

5. PLANOWANE KIERUNKI ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Wizja wsi: Markusy – to obszar bezpieczny, estetyczny, zasobny, kultywujący tradycję , rozwijający się gospodarczo, atrakcyjny turystycznie.

Mieszkańcy chcą aby rozwój miejscowości zmierzał w kierunku urzeczywistnienia wyżej wymienionej wizji. Z uwagi na fakt, że pełni ona między innymi funkcję mieszkalną i usługową to turystyka i agroturystyka jest szansą dla miejscowości i jej mieszkańców, ustalono niżej wymienione kierunki rozwoju, które mają się przyczynić do zrealizowania wizji.

Kierunki rozwoju wsi :

rozwój infrastruktury technicznej i społeczno- kulturalnej,

- uatrakcyjnienie warunków życia, w tym spędzania wolnego czasu,
- promocja wsi i rozwój turystyki,
- integracja mieszkańców i zwiększenie aktywności społeczności lokalnej,
- ścisła kooperacja władz lokalnych z mieszkańcami,
- wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców.

6. ARKUSZ PLANOWANIA

Wizja rozwoju: Markusy - to obszar bezpieczny, estetyczny, zasobny, kultywujący tradycję, rozwijający się gospodarczo, atrakcyjny turystycznie.	
Priorytet 1: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I BEZPIECZEŃSTWO	
Cel 1 Wzrost bezpieczeństwa na wsi i modernizacja infrastruktury technicznej	
Projekty: 1. Rozbudowa sieci oświetlenia ulicznego w Markusach – 5 lamp. 2. Montaż wiaty przystankowej. 3. Remont i budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej nr 1126N i 1123N w Markusach. 4. Rozbudowa sieci oświetlenia ulicznego w Markusach – 5 lamp. 5. Poprawa nawierzchni dróg gminnych.	
Priorytet 2: ATRAKCYJNOŚĆ I KULTURA ZAMIESZKANIA	
Cel 1 Wzrost atrakcyjności miejscowości poprzez właściwe zagospodarowanie przestrzeni publicznej.	Cel 2 Wzmocnienie i rozwój integracji społeczności lokalnej
Projekty: 1. Zakończenie rozbudowy remizy OSP w Markusach. 2. Remont świetlicy wiejskiej w Markusach. 3. Utworzenie miejsca rekreacji przy remizie OSP w Markusach.	Projekty: 1. Organizowanie spotkań i szkoleń dla społeczności lokalnej. 2. Organizowanie zajęć dla społeczności lokalnej na bazie świetlicy i posiadanego wyposażenia, umożliwiających zagospodarowanie wolnego czasu.
Priorytet 3: TURYSTYKA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	
Cel 1 Wsparcie i rozwoju turystyki oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego	
Projekty: 1. Organizowanie imprez sportowych, kulturalnych opartych na lokalnej tradycji. 2. Uporządkowanie cmentarza mennonickiego.	

7. HARMONOGRAM WDRAŻANIA PLANU

HARMONOGRAM WDRAŻANIA PLANU					
Priorytet, cel, projekt	Termin realizacji		Koszt w PLN	Źródła finansowania	Charakterystyka projektu i jego przeznaczenie
	Rozpoczęcie	Zakończenie			
Priorytet 1					
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I BEZPIECZEŃSTWO					
Cel 1					
Wzrost bezpieczeństwa na wsi i modernizacja infrastruktury technicznej					
Projekt 1 Rozbudowa sieci oświetlenia ulicznego w Markusach – 5 lamp.	2011	2011	18000	- budżet gminy: 18000	Projekt swym zakresem obejmuje rozbudowę oświetlenia ulicznego w miejscowości Markusy. Realizacja projektu poprawi wizerunek wsi, jakość życia mieszkańców, bezpieczeństwo oraz przyczyni się do zaspokajania potrzeb mieszkańców sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych.
Projekt 2 Montaż wiaty przystankowej	2011	2011	1500	- budżet gminy: 1500	Przedmiotem inwestycji jest montaż zakupionej w ramach realizacji funduszu sołeckiego wiaty przystankowej przeznaczonej dla dzieci dowożonych do lokalnych szkół. Postawienie wiaty przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa dzieci.

Projekt 3 Remont i budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej nr 1126N i 1123N w Markusach	2011	2012	767349,54	- budżet gminy: 336413,54 - PROW 2007-2013: 430936,00	Celem projektu jest budowa chodnika z kostki brukowej betonowej (pow. 790 m ²), remont zjazdów na przyległe posesje, remont przepustu pod zjazdem, odnowienie i wzmocnienie skarpy rowu przydrożnego, oczyszczenie dna rowu, oraz uregulowanie ruchu i stworzenia miejsc postojowych dla pojazdów osobowych z miejscem dla osoby niepełnosprawnej na istniejących placach utwardzonych. W ramach projektu zostanie usunięta kolizja linii oświetleniowej napowietrznej 04kV z projektowanym chodnikiem. Przedmiotowa inwestycja będzie realizowana na działkach nr : 172, 157, 177, 57/1, 155/1, 155/2, 154 położonych wzdłuż jezdní dróg powiatowych w obrębie Markusy. Miejsca parkingowe dla samochodów zostaną wybudowane w centrum miejscowości, co ułatwi dostęp między innymi do usług medycznych, weterynaryjnych. Wykonanie chodnika wzdłuż dróg powiatowych ze względu na swoje cechy funkcjonalno- przestrzenne oraz położenie przyczyni się do zaspokajania potrzeb mieszkańców sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych. Projekt poprawi podstawową infrastrukturę oraz wizerunek wsi, podniesie jakość życia oraz zwiększy bezpieczeństwo na drogach zarówno mieszkańców jak i turystów.
Projekt 4 Rozbudowa sieci oświetlenia ulicznego w Markusach – 5 lamp.	2014	2014	18000	- budżet gminy: 18000	Projekt swym zakresem obejmuje rozbudowę oświetlenia ulicznego w miejscowości Markusy. Realizacja projektu poprawi wizerunek wsi, jakość życia mieszkańców i bezpieczeństwo

Projekt 5 Poprawa nawierzchni dróg gminnych	2015	2015	50000	- budżet gminy: 50000	Projekt poprawi podstawową infrastrukturę oraz wizerunek wsi. Zwiększy bezpieczeństwo na drogach mieszkańców i turystów oraz przyczyni się do zaspokajania potrzeb sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych.
Priorytet 2					
ATRAKCYJNOŚĆ I KULTURA ZAMIESZKANIA					
Cel 1					
Wzrost atrakcyjności miejscowości poprzez właściwe zagospodarowanie przestrzeni publicznej.					
Projekt 1 Zakończenie rozbudowy remizy OSP w Markusach	2011	2011	20000	- budżet gminy: 20000	Przedmiotem inwestycji jest wykonanie prac związanych z zakończeniem rozbudowy remizy OSP w Markusach. Projekt zwiększy funkcjonalność remizy oraz pozytywnie wpłynie na atrakcyjność i estetykę miejscowości.
Projekt 3 Remont świetlicy wiejskiej w Markusach	2011	2011	44330,06	- PROW 2007-2013: 21437,90 - budżet gminy: 22892,16	Projekt obejmuje remont świetlicy wiejskiej. Remont będzie polegał na: - wymianie w sali głównej zbutwiełej podłogi drewnianej na posadzkę cementową wyłożoną deszczólikami z drewna twardego oraz płytkami z kamieni sztucznych, - wyrównaniu posadzki na korytarzu przy sanitariatach i ułożeniu posadzki z kamieni sztucznych, - wymianie drzwi dwuskrzydłowych łączących korytarz z salą główną, - rozebraniu i na nowo wykonaniu schodów zewnętrznych. Realizacja projektu zaspokoi potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców, a także poprawi wizerunek miejscowości Markusy, co przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej wsi. Projekt będzie służyć przede wszystkim do integracji mieszkańców i zwiększenia ich aktywności społecznej.

Projekt 2 Utworzenie miejsca rekreacji przy remizie OSP w Markusach	2012	2012	22044	- budżet gminy (fundusz sołecki): 22 044	Projekt obejmuje utworzenie miejsca do rekreacji na świeżym powietrzu przy remizie OSP w Markusach. Realizacja projektu zaspokoi potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców, a także poprawi wizerunek miejscowości Markusy, co przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej wsi. Projekt będzie służyć przede wszystkim do integracji mieszkańców i zwiększenia ich aktywności społecznej.
Cel 2					
Wzmocnienie i rozwój integracji społeczności lokalnej.					
Projekt 1 Organizowanie spotkań i szkoleń dla społeczności lokalnej	Od 2011	Działanie ciągłe w czasie realizacji POM.	Eksploatacja świetlicy	Koszty związane z eksploatacją świetlicy pokrywa Urząd Gminy. Ewentualne pozostałe koszty pokryją instytucje organizujące szkolenia, uczestnicy.	Organizacja spotkań, szkoleń, pogadanek podniesie poziom wiedzy, umiejętności i świadomości mieszkańców wsi oraz pozytywnie wpłynie na integrację mieszkańców i zwiększenie aktywności społecznej.
Projekt 2 Organizowanie zajęć dla społeczności lokalnej na bazie świetlicy i posiadanego wyposażenia umożliwiających zagospodarowanie wolnego czasu.	Od 2011	Działanie ciągłe w czasie realizacji POM (do 2018)	Eksploatacja świetlicy	Koszty związane z eksploatacją świetlicy ponosi Urząd Gminy	Wspólne zajęcia integrują mieszkańców oraz pozwolą na aktywne zagospodarowanie wolnego czasu.
Priorytet 3					
TURYSTYKA I DZIEDZICTWO KULTUROWE					
Cel 1					
Wsparcie i rozwój turystyki oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego					
Projekt 1 Organizowanie imprez sportowych, kulturalnych opartych na lokalnej tradycji	Od 2011 rok	Działanie ciągłe w czasie realizacji POM.	Eksploatacja świetlicy	Koszty związane z eksploatacją świetlicy ponosi Urząd Gminy, pozostałe ewentualne koszty mieszkańcy i OSP w Markusach.	Wspólne spotkania, imprezy integrują mieszkańców, pobudzą ich do wspólnego działania na rzecz ogółu społeczeństwa. Dzięki imprezom będzie promowana miejscowość oraz lokalna tradycja i zwyczaże wśród turystów odwiedzających tereny gm. Markusy.

Projekt 2 Uporządkowanie cmentarza mennonickiego	Od 2011	Działanie ciągłe w czasie realizacji POM	Bez kosztowo	- mieszkańcy (prace społeczno-użyteczne)	W ramach projektu mieszkańcy uporządkują teren cmentarza mennonickiego (wykoszenie zielska). Uporządkowany cmentarz będzie atrakcją turystyczną.
---	---------	--	--------------	---	--

8. ZARZĄDZANIE PROJEKTEM

Zarządzaniem Planem Odnowy Wsi Markusy zajmuje się Zespół w składzie:

1. Eugeniusz Głazewski
2. Andrzej Pawełoszek
3. Jarosław Mirecki
4. Kazimierz Kawulak
5. Zenon Semków
6. Andrzej Prystupa

Koordynatorem Projektów z ramienia Urzędu Gminy w Markusach będzie Pan Jerzy Dobrzański – Zastępca Wójta Gminy Markusy, a do współpracy zostaną włączeni wszyscy mieszkańcy.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY

Jarosław Zieliński